

В.В. Паук, викл. (ДНЗ ХВПУ № 6, Харків)

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ ЗП(ПТ)О ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Сучасна людина живе й діє в умовах, які вимагають високого професіоналізму й значимих інтелектуальних зусиль. Ускладнення соціально-економічних процесів, підвищення впливу на людину зовнішніх факторів, збільшення інформаційних потоків, зростання конкурентності – усе це спричиняє досить високі вимоги до випускників професійно-технічних навчальних закладів. Вхідження України в єдиний освітній простір Європи вимагає модернізації освітньої діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) у контексті європейських вимог. Сучасні вимоги до рівня професійної підготовки учнів ЗП(ПТ)О на перший план висувають потреби формування творчої, активної, відповідальної і самостійної особистості майбутнього кваліфікованого робітника, конкурентоспроможного на ринку праці. В державному навчальному закладі «Харківське вище професійне училище № 6» особлива увага приділяється впровадженню самостійної роботи під час професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки майбутніх верстатників широкого профілю.

На початку ХХІ ст. постає проблема формування в учнів ЗП(ПТ)О такого механізму мислення, який би дав можливість швидко адаптуватися до вимог, що постійно змінюються, самостійно знаходити та аналізувати нові джерела інформації, творчо застосувати їх у майбутній професійній діяльності. Отже, роль самостійної роботи як важливої компоненти навчання зростає. Саме процес включення учнів у самостійне опрацювання навчального програмового матеріалу, формування у них власних оцінних суджень необхідні для глибокого засвоєння наукових знань і їх наступного творчого використання. Самостійна робота учнів – це спланована, пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється без прямої допомоги викладача, на досягнення конкретного результату. Навички і вміння самостійної роботи в учнів формуються не самі по собі, а в результаті спеціально організованих вправ, що органічно включаються у навчальний процес. У відповідності з рівнем самостійної продуктивної діяльності учнів виділяють чотири типи самостійних робіт: відтворюючі, реконструктивно-варіативні, евристичні та творчі

роботи. Під час проведення уроків професійно-теоретичної підготовки верстатників широкого профілю учні виконують самостійні роботи шляхом розв'язування типових задач, заповнення схем, таблиць, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань (відтворюючі роботи). На етапі реконструктивно-варіативної самостійної роботи учні аналізують конкретні виробничі ситуації, розраховують режими обробки, це сприяє розвитку внутрішніх мотивів пізнання, створює умови для розвитку розумової активності учнів. Евристичні самостійні роботи формують уміння і навички пошуку відповіді за межами відомого зразка. На уроках з предмета «Технологія верстатних робіт» учні виконують лабораторно-практичні роботи, використовуючи інструкційно-технологічні картки. Учень сам обирає шлях вирішення завдання на основі вже відомих йому знань, наприклад, це може бути зработка та налагодження керуючих програм для ефективної роботи обладнання (наприклад, верстатів з програмним керуванням); знаходження необхідних даних у таблицях, довідниках; визначення параметрів виконання навчально-виробничих робіт із використанням кінематичних (принципових) схем обладнання. На творчому етапі самостійної роботи учні закріплюють навички самостійного пошуку знань, що сприяє формуванню творчої особистості. Під час підготовки та проведення нестандартних уроків теоретичного навчання учні виконують різноманітні завдання для самостійної роботи: виступають з доповідями, тези яких підготували під час виконання випереджувального домашнього завдання, на уроці-конференції, розробляють портфоліо пристосувань, готують презентації для засвоєння нового матеріала.

Сума професійних знань, навичок, одержаних у процесі виконання самостійної роботи, дозволяє молодим працівникам швидше адаптуватись на виробництві, бути мобільними в умовах процесу виробництва. Тому актуальною стає цілеспрямована підготовка майбутнього кваліфікованого робітника до життя в сучасному стрімко мінливому світі шляхом формування професійної мобільності як особливої особистісної якості на засадах компетентнісного підходу. В умовах ринкової економіки в силу дуже високої рухливості її кон'юнктури молодь зобов'язана одержувати таку професійну освіту, яка буде дозволяти їй відносно просто освоювати нові конкурентоспроможні професії в майбутньому, самореалізуватися як особистість.